

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1887. Första Kammaren. N:o 15.

Lördagen den 18 Juni, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Föredrogs å nyo statsutskottets utlåtande n:o 34, angående beviljande af anslag till fortsättning af arbetena å stambanan norr om Sollefteå.

*Anslag till
stambanan
norr om
Sollefteå.*

Herr statsrådet von Krusenstjerna: Herr grefve och talman, mine herrar! Kongl. Maj:t har till fortsättning af stambanebyggnaden norr om Sollefteå äskat ett belopp af 3,000,000 kronor. Statsutskottet har föreslagit att endast 2,000,000 måtte anvisas. För anläggning af en stambana mellan Sollefteå, eller den punkt der den nu färdiga stambanan slutar, och till Vännäs är beräknadt ett belopp af omkring 14,000,000 kronor. Härtill är nu anvisadt 1,000,000 kronor, återstår således 13,000,000 kronor. Med det af utskottet föreslagna årliga byggnadsanslaget af 2,000,000 kronor skulle för stambanans fullbordande till Vännäs åtgå en tid af sex och ett halft år, räknadt från 1888 års början. Således skulle stambanebyggnaden hafva hunnit till Vännäs under år 1894 eller sju år härefter. Men det lära väl alla vara ense om, att Vännäs icke är slutpunkten. Redan under förra årets öfverläggningar härom tycktes alla hafva klart för sig, att man icke skulle stanna vid Vännäs utan fortsätta till Lule elf. För stambanebyggnaden mellan Vännäs och Lule elf är ytterligare beräknadt ett belopp af 14,000,000 kronor. Med en kostnad af 14,000,000 kronor och 2,000,000 kronors anslag om året, skulle det åtgå sju år, innan banan blefve fullbordad till Lule elf. Således skulle vi först vid slutet af år 1901, eller i nästa sekel hafva hunnit dit. Jag hade förra gången, ärendet var före vid Riksdagen, tillfälle att uttala min åsigt härutinnan, och jag har icke funnit något skäl att

Anslag till
stambanan
norr om
Sollefteå.
(Forts.)

frånga densamma. Jag kan fortfarande ej bättre förstå än att, då förvaltningskostnaderna blifva ungefär desamma, vare sig man bygger för ett större eller mindre belopp, det icke är med god hushållning förenligt att bygga för ett så ringa belopp om året som 2,000,000 kronor, och vidare, att med hänsyn till de stora naturliga rikedomar, som finnas i öfre Norrland, och angelägenheten af dessas fruktbargörande, det icke heller kan vara riktigt att dröja allt för länge, innan man bereder dem den mäktiga häfstång för deras utveckling, som ligger i förbättrade kommunikationer. Det är icke heller ur strategisk och politisk synpunkt klokt att allt för länge fördröja den tid, då vår gränsprovins sammanknytes med landets öfriga jernvägsnät. Hvad den sista frågan angår, torde jag få erinra om, att Österbottensbanans framdragande från söder redan är ett fullbordadt faktum; den blef nemligen redan förra året fullbordad till Uleåborg på Piteå latitud, och med den skyndsamhet, hvarmed jernvägsbyggnaderna bedrifves i Finland, kan man säkerligen utan fara att misstaga sig våga påstå, att ej många år förflyta, innan finska, d. v. s. ryska jernbanenätet hunnit upp till gränsen vid Torneå. En ytterligare omständighet, vid hvilken pressen redan fäst uppmärksamhet — och hvilken jag ej anser lämpligt eller nödigt att här vidare relevera — är hvad sista femårsberättelsen från Norrbottens län meddelar angående språkfrågans ställning inom Norrbotten; äfven detta förhållande gör, att man handlar klokt, om man icke dröjer med att sammanknyta gränsprovinsen med rikets jernbanenät. Dessa äro de så att säga mera allmänna skäl, hvarför jag ansett och fortfarande anser, att vi icke böra bedrifva våra jernvägsbyggnader i Norrland allt för långsamt. Men det finnes ett särskildt skäl, hvarför Kongl. Maj:t ansett, att just år 1888 ett belopp af 2,000,000 kronor vore för litet, och det är samma skäl, som år 1883 föranledde Kongl. Maj:t att begära och Riksdagen att medgifva för stambanebyggnaden mellan Bräcke och Sollefteå ett högre belopp än som under de år, denna stambanedel byggdes, i regel dertill beviljades eller 2,000,000 kronor. Det var den omständigheten, att det året förekom ett större arbete, som kräfde särskilda kostnader. Då var det fråga om en brobyggnad öfver Indalselven vid Döda fallet; nu är det fråga om en bro öfver Ångermanelfven. Kongl. Maj:t har fastställt plan för sträckan från Långsele till Ångermanelfven — en längd af 1½ mil; men nästa år gäller frågan i första rummet den dyrbara öfvergången öfver Ångermanelfven med en bro, som blir högre än någon jernvägsbro vi hittills hafva. Sedermera ifrågakommer ett stort arbete för att komma upp från Ångermanelfven, öfver landthöjden norr om elfven. Bron är, som man kan finna af väg- och vattenbyggnadsstyrelsens ännu icke fastställda förslag, beräknad att kosta nära en half million kronor. Erfarenheten vid jernvägsbyggnader i Norrland i trakter, der man, såsom här är fallet, saknar farbara vägar utefter banan, har visat, att det är af synnerlig vigt, och att det leder till en obestridlig minskning i byggnadskostnaderna, att med arbete belagda jernbanesträckor så snart som möjligt sättas i trafikabelt skick, så att de kunna användas för transport af effekter och materialier för pågående

arbeten. På denna grund och då man vid detta års slut hoppas hafva hunnit fram till Ångermanelfven, är det af stor vigt för arbetet på andra sidan Ångermanelfven, att bron öfver densamma blir färdig under år 1888. Men skall den byggas färdig med det belopp utskottet föreslagit, så är det klart, att så litet kommer att återstå för det öfriga arbetet för öfvergående af laudthöjden, att det icke kan vara med god hushållning förenligt att bedriva arbetet med så ringa belopp, som återstår, sedan brobyggnaden är färdig. Detta är skälet hvarför Kongl. Maj:t ansett att särskildt för år 1888 ett större byggnadsanslag borde äskas än det som år 1887 af statsutskottet angafs såsom det normala.

Slutligen ber jag att få fästa kammarens uppmärksamhet på, att i allt fall kommer att byggas för ett belopp, som icke obetydligt understiger, hvad som under föregående år varit anslaget. År 1885 anvisades till jernbanebyggnader 5,000,000 kronor, år 1886 6,400,000 kronor och under innevarande år är anvisadt till Bräcke—Sollefteå-banans fullbordande 750,000 kronor; vidare till sträckan från Sollefteå till Ångermanelfven 1,000,000 kronor och till Hudiksvallsbanan 2,350,000 kronor, således till jernvägsbyggnader under innevarande år en summa af 4,100,000 kronor. För nästa år äro till stambanebyggnader anvisade endast omkring 270,000 kronor, nemligen till Hudiksvallsbanan. Beviljas nu 3,000,000 till fortsättning af norra stambanan, så komma vi ändå icke upp till det belopp, som för innevarande år är beviljad.

Herr Tamm, Hugo: Jag har i detta fall biträdt utskottets förslag, att Riksdagen måtte till fortsättning af norra stambanan för nästa år bevilja ett belopp af 2,000,000 kronor, och ber jag att få anföra de skäl, som dervid varit för mig bestämmande.

Herr civilministern har stödt sin framställning om detta anslags höjande till 3,000,000 kronor egentligen på det förhållandet, att det nästa år gäller att öfvergå Ångermanelfven, och att dervid förekommer en särdeles dyrbar brobyggnad. Denna brobyggnad, som i det ursprungliga förslaget varit beräknad till 200,000 kronor, belöper sig nu, enligt hvad utskottet fått sig meddeladt, till ej mindre än 500,000 kronor eller 150 procent högre. Men att härfpå stödja en förhöjning i årets anslag, har ej synt utskottet skäl tillstyrka, då enligt Kongl. Maj:ts proposition 1886 uppgifves, att ett arbetslag kan använda 2,000,000 kronor och ungefär halva brokostnaden utgöres af arbeten på stället, som utaf arbetslaget skola utgöras, hvidan den nu begärda förhöjningen ej synes stå i proportion till utgiftssumman för ett arbetslag.

Detta är detaljer, som kunna vara af föga vigt och intresse för herrarne; det hufvudsakliga skäl, som varit för mig i denna fråga bestämmande, är följande. Vi veta alla, att det eger ett stort och viktigt samband rum mellan vår utrikes skuld och våra jernvägars afkastning; klart torde vara, att ju mer vi öka vår kapitalskuld och på samma gång ju lägre afkastningen af den industri är, som skall betäcka räntan på statsskulden, desto större skattebidrag måste från

*Anslag till
stambanan
norr om
Sollefteå.
(Forts.)*

*Anslag till
stambanan
norr om
Sollefteå.
(Forts.)*

andra håll hemtas för att fylla skilnaden. Blott några siffror till bevis härför. Annuiteten, såsom herrarne kunna se af statsutskottets betänkande n:o 15 till 1886 års riksdag, var för år 1885 9,759,000 kronor, sedan derifrån dragits kapital- och räntebetalningar från enskilda jernvägar, jernvägens inbetalda trafikmedel 7,000,000 kronor; alltså behöfdes af andra skattemedel upptagas det året 2,760,000 kronor. Året derpå uppgick annuiteten efter samma beräkningsgrund till 10,150,560 kronor, trafikmedlen till 5,700,000 kronor; alltså måste af skattemedel år 1886 utbetalas ej mindre än 4,450,000 kronor. Frånräknar jag hvad i dessa annuiteter är kapitalafbetalning och tager i betraktande endast räntorna å statsskulden, visar det sig, att den ränta, som af andra skattemedel bestridas, utgjorde 1882 372,487, 1883 468,082, 1884 807,159, 1885 1,123,785 och 1886 2,926,675 kronor, således en tillväxt under fem år från 370,000 till 3,000,000 kronor. Detta har synts mig vara en sak, som måste allvarligt beaktas, då vi vidare utsträcka nätet af de jernvägar, som antagligen icke komma att gifva en mot ränteskulden svarande afkastning. I detta fall ber jag att få påpeka, att år 1885 endast 18 procent af de svenska statsjernvägarna gäfvu mer än 5 procent på byggnadskapitalet, 18 procent öfver 3,5 procent, 38 procent öfver 2,1 procent och 26 procent mindre än 1 procent. Nu torde det vara klart, att ju längre jernvägar i det glest bebodda Norrland utsträckas, desto mer ökas procent, som kommer att gifva lägre afkastning. Derför tror jag, att man med afseende på statsskulden bör iakttaga stor varsamhet med dessa jernvägar. Sjelf har jag för öfrigt ifrat för att få dessa jernvägar i stånd och gjort hvad jag förmådde, att denna jernväg skulle komma till utförande, som en gärd af rättvisa mot Norrland, men jag har gjort det på det vilkor, att man dervid skulle gå till väga med försigtighet, och icke alltsammans kastas på lånerörelsen, utan en del betäckas af skattemedel. Det är alldeles naturligt, att ju större anslag jag årligen lemnar till dessa jernvägar, desto mindre sannolikt är det, att en del deraf kan af skattemedel betäckas. Alldeles likgiltigt för den svenska statskrediten torde ej heller vara förhållandet mellan räntan på statens obligationer och afkastningen på jernvägarne — för hvars byggande lånen upptagits. Jag vill till sist bekänna, att jag till fullö inser vigten af hvad herr civilministern uttalade, eller att de finska förhållandena kunna mana till skyndsamt. Jag förbiser icke de betänkligheter, som i detta afseende kunna framläggas, och den dag kan komma, då jag anser riksdagens pligt att betydligt höja detta anslag, men jag ser icke, att denna fara är så stor som den, hvilken i närvarande stund manar till stor försigtighet i förvaltningen af våra ekonomiska förhållanden.

Då statsutskottet tillstyrkt dessa 2,000,000 kronor såsom anslag för detta år till jernvägen, har statsutskottet antydt, att det finnes en annan möjlighet att åstadkomma dessa jernvägars hastigare byggande än med en något större summa. Det är nemligen gifvet, att dessa jernvägar kunna byggas så, att deras trafikförmåga blir fullkomligt den bästa, men de kunna också byggas så, att man med någon uppoffring af trafikförmågan hastigare påskyndar jernvägs-

byggandet och att det således delvis ligger i byggnadsstyrelsens hand att äfven med ett mindre anslag hinna lika fort som med ett något större.

Det är hufvudsakligen på dessa skäl, jag för min del biträdt statskottets majoritets beslut att för detta år bevilja 2,000,000 kronor.

Jag vill till slut tillägga ett skäl, som för mig varit personligen bestämmande. Jag kan icke gilla att man ena året med stora ansträngningar söker förmå Riksdagen att gå in på stora arbeten, under förutsättning att årliga bidragen skola vara små, och sedan året deretter kommer och begär förhöjning och så att säga söker gå ifrån de fattade förutsättningarne. Då jag känner mig dela ansvaret att hafva genomdrifvit norrlandsjernvägen, vill jag stå fast vid förutsättningarne. På dessa grunder anhåller jag om bifall till statskottets förslag.

Herr Nyström: Det är ledsamt att erfara det sätt hvarpå denna stora och viktiga fråga, kanske den största vid innevarande Riksdag, blifvit neddragen, då man deraf endast gjort en penningfråga. — Frågan är viktig i både ekonomiskt och politiskt hänseende, detta är mitt påstående och jag vill tro, att knappast någon större vid denna Riksdag förekommit.

I ekonomiskt hänseende lär det icke kunna bestridas, att rättvisa, klokhet och billighet fordra jernbanans framdragande från sydliga delarne af riket till de nordliga och det så fort som möjligt. Det är nemligen klart att de orter, som i trettio år saknat vår tids yppersta kommunikationsmedel sedan andra erhållit desamma, lida stor orätt, emedan deras samfärdsel sålunda blir flera gånger så dyr som de södra orternas och en täflan i affärsväg med dessa blir alldeles omöjlig. Det är också klart att den befolkning, som bor i dessa aflägsna orter, skall se sig tillbakasatt och illa behandlad och kanske så småningom taga vägen åt öster. Jag får bedja herrar protektionister tänka på den saken, att endast genom nu ifrågakvarande kommunikationsmedel det blir möjligt för våra nordliga bygder att taga från södra och mellersta Sverige de förnödenheter, som der produceras, och att härigenom kan äfven protektionismen vinna seger i nordliga Sverige. Derfor, mina herrar meningsfränder, betänken väl att I genom beviljande af tillräckliga anslag, så att jernvägen framdrages så fort som möjligt, handlen i eget intresse. Hvad den ekonomiska sidan beträffar, har utskottet enligt min tanke framdragit så klena skäl, och desamma anfördes äfven af den föregående talaren, att jag icke vet om det lönar mödan bemöta dem. Utskottet säger, att det icke delar de af herr statsrådet och chefen för civildepartementet anförda åsichter, men utskottet säger ej hvarför. Derfor att förra året ej gafs större anslag än två millioner, behöfver väl detta ej gälla all framtid. Förra året bestämdes ej anslaget annat än för det år, som nu går, och vi äro oförhindrade att anslå mer eller mindre för det som kommer. Det säges äfven af utskottet, att denna banas ränteförmåga skulle blifva så ringa. Men huru vet man det?

*Anslag till
stambanan
norr om
Sollefteå.
(Forts.)*

*Anslag till
stambanan
norr om
Sollefteå.
(Forts.)*

Huru kan utskottet så noga säga detta, då den komité, som gjort en noggrann undersökning af hithörande förhållanden, enstämmigt intygat att banan antagligen komme att bära sig bättre än mången annan i början gjort. Huru hafva inkomsterna i början gestaltat sig för Göteborgs- eller Malmöbanan, eller för Östersunds—Norgebanan? Alla hafva i början gifvit mindre. Men det är icke den direkta ränteinkomsten, som härvid ensam skall tagas i beräkning, utan äfven alla indirekta fördelar för landet. Hvad har för öfrigt svenska staten haft för ränteinkomst af alla anslag till landsvägars anläggning; hvad har den af det understöd på 50 millioner, som kommer riksbanken till godo? Ingenting annat än de indirekta fördelarne i förra fallet och ej fullt 4 procent i det senare. Jernvägarne gifva ju ibland öfver en dylik ränta, och om man beräknar den indirekta fördelen, såsom sig bör, tre à fyra gånger så mycket. — Hvad dessutom den af utskottet befarade ringa afkastningen angår, så skulle denna ansenligt stiga, om man snart nådde ändpunkten. För att komma till jernvägen fordras nu, att man på resan söderut gör en omväg af 7 à 10 mil, och det är klart, att högst få skola vilja göra denna omväg. — En vigtig sak, som vid frågan om rentabiliteten bör betänkas, är att under sju månader af året icke i norra Sverige finnes någon konkurrent, och att sådan ej heller kommer att finnas, ty på den ena sidan är endast isbelagda hafvet och på den andra Lappmarken, der antagligen icke på hundratals år någon konkurrerande bana kommer att anläggas. Då är ock uppenbart, att hela rörelsen kommer att gå efter jernvägen, och att den icke blir obetydlig håller jag äfven för sannolikt, ty affärsmännen komma då icke att ligga inne med lager från hösten till våren, såsom nu är fallet. På grund häraf och med exemplet af den finska jernvägen till Uleåborg för ögonen är jag säker på, att denna bana kommer att bära sig bättre än mången bana söderut. Utskottet säger vidare att genom att hålla på länge med sjelfva byggandet skola vi få råd att sträcka banan allt längre norrut. Detta är ett eget resonnement; kan det vara klok hushållning med att hålla på och bygga under 17 à 20 år eller en hel mansålder, och under hela denna tid aflöna styrelse och tjänstemän, då det kunde gå på tredjedelen af denna tid och med en tredjedel af det belopp som nu utbetalas i aflöningar? Den största ekonomiska fördelen för staten såsom jernvägsbyggare borde väl vara att ändpunkten så fort som möjligt uppnåddes. Huru gör man i Finland? Detta års byggnadsanslag utgör der 6 millioner mark eller 4,200,000 kronor. Och detta oakadt Finland har en bana färdig hela vägen från S:t Petersburg till Uleåborg på ett afstånd från vår gräns af 12 mil. Nu bygger man äfven en annan bana genom norra Finland i rak riktning från S:t Petersburg åt Uleåborg. Ingen beräknar väl att denna bana skall gifva tillräcklig afkastning för att betäcka räntorna, men man går der tillväga med en klokhet och ett förutseende i afseende å jernvägsbyggandet, som i många fall vida öfverträffar förfarandet hos oss. Ur ekonomisk synpunkt finnes icke nu det ringaste skäl att ej bevilja, hvad Kongl. Maj:t begärt, synnerligast som arbetsförtjenster för folket nu behöfvas, arbetet skulle kunna utföras billigt

samt staten har lätt att anskaffa penningar på de billigaste vilkor. Vid det förhållande att, såsom herr statsrådet säger, han funnit sig af sin pligt manad att begära fyra millioner, men på grund af omständigheterna måst inskränka sig till tre, skulle äfven jag kunna yrka att fyra millioner lemnades, men vågar nu ej gå högre än till tre.

*Anslag till
stambanan
norr om
Sollefteå.
(Forts.)*

Något afseende borde väl ock fästas vid orternas önskningsar. Kongl. Maj:ts befallningshafvande samt landsting och kommuner hafva uttalat sitt beklagande öfver sista Riksdags beslut, då anslaget ned-sattes till hälften, så att ändpunkten Stora Lule-elf ej på länge ännu kan hinnas, och vidare att man ålagt det jemförelsevis fattiga Norrlands bygder att i motsats mot det södra Sveriges rikare landsdelar sjelf inlösa den för anläggningen erforderliga marken. Uti underdåniga framställningar har således framhållits, att det i framtiden måtte gå fortare med framdragandet af denna bana, som är af så stort intresse för Norrland och skulle lyfta denna landsända till en vigt och betydelse, som blefve jemförlig med Sveriges öfriga provinser. Denna begäran hade verkligen förtjenat att blifva bättre beaktad än som skett; och skulle antagligen jemväl hafva blifvit det om herrarne, såsom jag, kände dessa provinser naturrikedomar.

Hvad åter den politiska sidan af saken angår, så vill jag säga, att den är slagen med blindhet, som icke finner angelägenheten af att nu vidtagas de kraftigaste åtgärder medan tid dertill är. Det är klart att det kommer att gå, som när Finland förlorades, om vi icke i tid vakna upp och söka på något sätt bevara dessa provinser, som vid ett eventuellt krigsutbrott så lätt kunde blifva af vår östra granne besatta och sedan aldrig återlemnade. Jag skulle kunna antaga att på högst kort tid det manskap, som nu är kaserneradt i Uleåborg med nödigt befäl och underbefäl, skulle kunna taga vårt nordligaste län med dess residensstad, som nu till stor del är nedbrunnen, Sveriges rikaste elfvar samt dess största statsskogar, med ett värde af 30 millioner, dess största grufvor, Gellivara och Juckasjärvi, tillika med jernvägen från Luleå till Ofoten. Här finnas äfven distrikt befolkade af finnar, som fennomanerne trakta efter att sammanslå med det öfriga Finland. I denna del af landet bosatta lappar hafva det nu svårt med sina betesförhållanden i anseende dertill att Ryssland undandragit frågan internationel behandling och afgör den endast efter sina egna intressen. De norska finnarne sträfva med all makt att få uteslutande rätt till fiskena utefter norska kusten. Läger man här-till dessa nordliga hamnar, som Ryssland mer än allt annat traktar efter för att komma till vesterhafvet, belägna på endast några få dagsresors afstånd från England samt det inbringande fisket vid Lofoten, som äfven skulle medfölja, så är det många stora fördelar som skulle vinnas genom en hastigt och lätt verkställd invasion. "Det vore", såsom en högt uppsatt militär till mig yttrade, "värdt mer än en milliard". Är det under sådana förhållanden skäl att fördröja denna för öfre Norrlands försvar oundgängliga jernbanas framdragande en hel mansålder eller 17 à 20 år? Nej, mine herrar, skynden på med att vidtaga åtgärder som kunna bespara oss Finlands sorgliga öde

*Anslag till
stambanan
norr om
Sollefteå.
(Forts.)*

och söken hålla tillsammans Sveriges särskilda landsdelar och I skolen då hafva gjort eder pligt. Försummen det icke och besinnen att en liten, i rättan tid gifven hjälp hade kanske förhindrat Finlands förlust. Nu äro vi på 60 mils afstånd från ändpunkten på landets jernvägsnät och huru veta vi, hvad som i politiskt hänseende kan inträffa detta eller nästa år?

En sak tillåter jag mig här att erinra om. Hvarför byggde man egentligen tvärbanan Östersund—Trondhjem, som kostade en mängd millioner, men hvars vigt och betydelse i jemförelse med den nu förevarande är så ringa? Det rätta hade enligt min tanke varit att dermed låta anstå, till dess norra stambanan till Lule-elf blifvit fullbordad. Det finnes icke många norrländingar, som begagna sig af nämnda Norges jernväg, så att hade man velat taga hänsyn till Norrlands fördelar, hade man dermed mycket väl kunnat dröja.

Emellertid får jag frambara min vördnad och djupaste tacksamhet till herr statsrådet och chefen för civildepartementet samt regeringen, som med den säkra blick, den här ådagalagt, insett öfre Norrlands behof och svåra nöd både i politiskt och ekonomiskt hänseende. Jag kan nu icke annat göra än bedja eder, mine herrar, att här, hvad parti I än må tillhöra, blott se på fäderneslandets bästa och rösta för Kongl. Maj:ts proposition, hvartill jag yrkar bifall.

Friherre Klinckowström: Då denna fråga vid januari-riksdagen förekom i Kongl. Maj:ts nädiga proposition, tog jag mig friheten föreslå en nedsättning i detta läneanslag från tre till två millioner. Hade jag då vetat hvad jag nu vet, skulle jag sannerligen föreslagit anslaget nedsättning till en million. Jag åberopade då åtskilliga skäl för detta förfarande, som jag ännu anser fullgoda. Såsom känt är åberopade man förr åtminstone, då man icke drog fram de storpolitiska skälen för detta jernvägsföretag, bland annat det tarfliga skälet att det folk, som hade arbetat på den näst föregående bandelen, icke borde våldsamt förafskedas, utan den uppdrifna skickligheten, det redan samlade materialet, verktyger och maskiner borde användas o. s. v. Det synes mig som om detta kunde ske lika väl för en mindre som för en större summa. Hvad den ifrågavarande jernvägen beträffar, har talaren här bakom mig förut nämnt, och det med mycken sanning, att densamma långt från att föröka vinsten på trafiken skulle komma att såsom en kronisk sjukdom förminska jernvägsinkomsterna år ifrån år, och jag har anledning tro att denna förminskning icke komme att blifva så obetydlig. Man må nu säga hvad man vill om denna jernvägen, men en sanning är det, som bekräftas genom de redan fullbordade norrländska jernvägarne, att den kommer att af staten fordra ytterligare mycket stora tillskott, då den en gång är färdig, för att man skall från densamma komma ned till hafskusten, ty utan att komma dit ned gör denna bana obetydlig nytta. Detta skäl är förut framställt, då det var fråga om att inlösa de enskilda jernvägar, som från kuststäderna af enskild företagsamhet drifvits fram mot stambanan. Det är också mycket naturligt, ty den stora trafiken i Norrland går alldeles icke i stambanans riktning, utan

i vertikal rigtning deremot och skärande densamma, längs med floddalarna, och mynnar ut i hafvet, der den har sina naturliga debouchéer. Det är således alldeles gifvet, att banan i ekonomiskt och finansielt afseende kommer att lemna obetydlig nytta. Enligt chefens för civildepartementet framställning komma emellertid utgifterna därför att blifva ganska betydliga för våra finansiella förhållanden. Jag skulle nu icke hafva begärt ordet i frågan, när ju mitt nedsättningsförslag från januari-riksdagen af utskottet blifvit godhetsfullt tillgodosedt, om icke här förslag framstälts att öka summan till tre millioner från regeringens sida och från herr Nyströms till samma belopp. Det är bedröfligt att se sådana bemödanden att hastigt få en jernväg färdig, som enligt mitt förmenande både i militäriskt och politiskt hänseende kommer att hafva ett högst ödesdigert inflytande på landets framtid. Hvad jag i det afseendet tager mig friheten erinra om, torde allmänt vara känt, — jag säger dock icke af herr civilministern, ty oaktadt han lät framskymta så kallade politiska och militära skäl för denna bana, tviflar jag mycket på att han fullständigt gjort sig reda för betydelsen af dessa djupgående ord och termer; i politiskt och militäriskt hänseende är det nemligen, mine herrar, att befara att vi, såsom man säger, litet vulgärt men sanningsenligt, binda ett ris för vår egen bakdel. Den politik med afseende på jernvägsbyggnader i Norrland, som regeringen tyckes drifva i förening med de koncessioner, som lemnats åt ett så till sägandes engelskt bolag att bygga jernväg från Luleå till Ofoten, ett bolag, som jag fruktar har till sitt understöd helt andra än engelska kapital, denna politik vågar jag påstå är en kälkborgerlig politik. Det har länge förvånat mig, att man tyckes alldeles sväfva i ovisshet och icke känna till förhållandena i de stora militärstater, som vi hafva på ömse sidor, ty då borde man ändå hafva kommit till insigt derom, att denna ofantliga militärkoloss, vår östra granne, i årtal, som kunna räknas i decennier, sträfvat att komma ut ur sin isolerade ställning och fram till hafvet. Sålunda har det genom Amur-gebitet kommit ut till Stilla hafvet och äfven vid Ishafvet har det etablerat sina militärstationer. Hvad Ryssland sträfvat efter i Afganistan, är icke så mycket att ockupera detta bergiga och fattiga land, som att på denna vägen komma fram till Indiska oceanen. Man skall bra litet känna till verldshistoriska förhållanden, för att icke genast inse, att ernäendet af dessa mål måste vara af ofantlig betydenhet för en så kolossal militärmagt. Känner man dessutom Rysslands förhållande till Storbritannien, hvars verldsvälde är af en helt annan beskaffenhet än Rysslands, kolossalare, om man så vill, till utsträckning och folknumerär, men icke i militäriskt hänseende, så finner man, huru naturligt det måste vara, att Ryssland söker sig fram äfven till Atlantiska oceanen. Hela det jernvägsnät, som Ryssland drifver fram genom det fattiga, glest befolkade och föga odlade Finland, är icke hufvudsakligen afsedt att främja handelsintressen. Af denna dubbla jernväg, ty de äro två, mine herrar, går den ena grenen utefter kusten förbi Uleåborg till Torneå och den andra direkt genom det inre Finland från Petersburg och utmynnar i närheten af Uleåborg; detaljerna i denna fråga kan herr Nyström

Anslag till stambanan norr om Sollefteå.
(Forts.)

Anslag till
stambanan
norr om
Sollefteå.
(Forts.)

upplysa om. Jag tror att med den ringa vinst, som af handelsförhållandena med Finland kan påräknas, Rysslands afsigt med dessa två dyrbara anläggningar ej kan vara någon annan än den att komma fram till Atlantiska oceanen. Då synes det mig verkligen tragikomiskt att vi, som jemte Norge sannolikt komma att få betala fiolerna, syselsätta oss med och af regeringen uppmanas att med all fart bygga jernvägar, som skola befordra Rysslands framkomst till dess slutliga mål. Det är verkligen högst bedröfligt att man icke insett detta. Man har redan begått den dumheten att concedera en jernväg mellan Luleå och Ofoten och nu vill man fullborda verket genom en stambana ända till Haparanda och förena det svenska med det finska jernvägsnätet, just för att göra det så bekvämt som möjligt för Ryssland att komma till Ofoten. En af våra största skalder har sagt: "det gamla Göta lejon hvilat, med öppna ögon sofver det", och i fråga om dessa norrländska jernvägsbyggnader hafva verkligen, synes det mig, mine herrar, båda statsmagterna sofvit med öppna ögon. Faran är för oss oundviklig, och när vi en gång fullbordat jernvägens framdragande till Haparanda, när Ryssland och Finland hafva sina banor färdiga till Torneå samt tvärbanan, som anlägges mellan Luleå och Ofoten är fullbordad, kommer alldeles gifvet den tid att inträffa, då Ryssland finner lägligt att åt sig förvärfva denna del af Skandinavien för att derigenom komma i besittning af en militärhamn, som är af så kolossal vikt för Ryssland såsom ett hot mot England, ett hot som detta land svårligen skall kunna parera. Så länge jernvägar icke finnas i dessa trakter kunna icke de ryska härarne framrycka annat än ganska långsamt, men detta skydd skall snart hafva försvunnit. Det finnes ett sätt att undvika denna fara för Skandinavien, det enda efter mitt förmenande möjliga, och det är att befästa Ofotens hamn. Detta kan ske på två sätt, och det bästa vore att befästa inloppet till hamnen; jag har icke varit der, men jag har studerat ganska goda kartor, och det finnes en icke obetydlig ö, som delar inloppet i två farleder på ömse sidor om sig, och att döma efter kartan, synes det icke omöjligt att der göra en större befästning och, såsom det heter, knyta till säcken. Derjemte fordras för att helt och hållet kunna befästa denna stora militära hamn detacherade verk å ömse sidor, och en tillfredsställande lösning af frågan komme att gå till många millioner. Men om denna ockupation af norra Skandinavien, hvarom jag nu talat, och som jag är viss på vi icke kunna undgå, kommer att ega rum, så gör Sverige visserligen en högst känbar förlust genom att se sin riksgräns förflyttad till Torneå eller möjligen till Luleå. Men Ryssland har, efter mitt förmenande icke något stort särskildt intresse att stå i ett dåligt förhållande till Sverige, det är möjligt att vi kunna få en kompensation i annat land af Ryssland. För öfrigt äro dessa trakter i norra Sverige både litet kultiverade och glest befolkade. För Norge ställer sig frågan annorlunda, icke derföre att denna ofantliga remsa i terräng belägen mellan ryska och svenska riksgränserna å den ena samt Norra Is- och Atlantiska hafven å den andra sidan är så betydande, tvärt om, jag tror den lider af ett klimat, som gör den obeboelig för invånare med fast bostad, jag tror, att all kultur är der

omöjlig, men, såsom herr Nyström nyss upplyste, med denna förflyttning af norska riksgränsen söder om Ofoten följer det indräktiga stock- eller klippfisket i Lofotens skärgård, som börjar norr om och sträcker sig söder om Ofoten, och detta fiske är af så ofantlig betydelse för Norge, att det ärligen omfattar mellan 15 och 25 millioner stycken fisk och lemnar en årlig inkomst för detta rike af mellan 13 och 20 millioner kronor. Det blir en dödsstöt för en af Norges förnämsta näringar, om detta fiske går förloradt, och det vore ganska bedröfligt.

Anslag till stambanan norr om Sollefteå.
(Forts.)

Det vore väl, om jag icke alldeles förgäfvades har yttrat mig i denna fråga, ty det finnes ännu ett sätt för de nordiska länderna att, om icke förekomma katastrofen, hvilket är rent omöjligt, så dock att, såsom jag säger, försvara sig med ära. Men dertill fordras, att de båda länderna komma öfverens om en annorlunda beskaffad militärorganisation för det gemensamma försvaret, än som nu finnes i de båda länderna. Sverige har dertill många gånger ock villigt bjudit handen, men Norge har vägrat att mottaga densamma, och jag befarrar, att Norge får dyrt plikta för en så beskaffad afvoghet mot broderlandet.

Det smakar för mången kanske icke väl, att jag, som sjelf varit militär, ser frågan på ett så förtvifladt sätt som jag här yttrat, men vi må vara huru tappra som helst, vi kunna se med stolthet till baka på det sista finska kriget, som blifvit så skönt besjunget af den store skalden Runeberg, men huru gick det med dessa bedrifter, denna uppoffring, detta mod? Ryssland fick stryk i många slag, men det hjälpte icke. Det ersatte sina förluster med nya härmassor, en sådan militärkoloss har resurser, hvarom vi icke kunna drömma, och följden blef, att våra tappra skaror slutligen tillintetgjorda nödgades utrymma Finlands fosterjord. Det är militäriskt omöjligt, låt vara för hela Skandinavien, att kunna segrande bestå i en strid mot 100 millioner invånare i ett annat land. Och de ryska trupperna äro vana att strida om vintern fullt lika mycket som våra, det hafva de visat i många strider. Derröre har jag velat fästa uppmärksamheten på den politiska och militära betydelsen af denna fråga, som är vida viktigare för vår framtid än den lumpna ekonomiska och finansiella frågan. Det är möjligt och troligt att jag, som är gammal, icke får se denna kalamitet inbryta öfver mitt fädernesland, men de yngre få nog upplefva det, och då skola de möjligen påminna sig hvad jag nu yttrat.

Herr Beijer: Jag ber att få närmare redogöra för de skäl, som föranledt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att hos Kongl. Maj:t anhålla om ett årsanslag af 3 millioner kronor för fortsättande af stambanan norr om Sollefteå. De skälen äro rent af sparsamhetsskäl. Här möta större svårigheter än för någon annan bana. På de första 1½ milen måste man öfvergå Ångermanelfvens tvenne grenar som erfordra tvenne mycket stora och kostsamma brobyggnader, och om icke dessa arbeten påskyndas, så utsätter man sig för stora förluster derigenom att alla transporter för jernvägsbyggnadens och arbetspersonalens behof i hög grad fördyras. Man måste då anlägga provisoriska vägar

*Anslag till
stambanan
norr om
Sollefteå.
(Forts.)*

och på dessa vägar fortskaffa alla förnödenheter utan att ändå derpå kunna fortskaffa barlastmaterielen, som medför en sådan ofantlig nytta och besparing vid jordarbetena. Förhållandena äro i Norrland egenomliga. Skall man t. ex. draga jernvägen öfver en elf, så måste man grundlägga alla brobyggnader vintertiden, ty då är vattnet lågt och tilloppen tillfrusna. Väntar man till sommaren, så har man vårfloden, hvilken varar till efter midsommaren. Man kan endast påräkna omkring sex veckors tid lågt vatten, till dess höstregnen komma, och under denna korta tid hinner man icke företaga några stora arbeten. Derföre har jag under hela den tid, jag haft med dessa arbeten att göra, vid brobyggnader å de nordliga jernvägssträckningarne allt ifrån Vermland låtit verkställa grundläggningsarbetena om vintern, så att landfästen och pelare stått färdiga när vårfloden kommit. Försummar man vintern, så dröjer det ett helt år, innan man kan börja ånyo. Det är gifvet, att alla transporter måste fördyras, om de skola ske på dåliga vägar. Man önskar nu kanske, att jag skall uppgifva, hvad dessa transporter kosta. Jag kan icke uppgifva någon exakt siffra, men vill anföra ett exempel, hvaraf man kan bilda sig ett begrepp derom. Under byggandet af bandelen Bräcke—Sollefteå fans på de första två milen icke någon väg. Man måste inrätta en provisorisk kommunikationsled och dels till lands och dels till vatten transportera alla förnödenheter. Denna transport fordrade icke mindre än tio omlastningar. Den af Kongl. Maj:t fastställda arbetsplanen för detta år förutsätter, att man skall gå öfver Faxelfven i närheten af Långsele station och öfver norra Ångermanelfven vid Forsnäs, omkring 1½ mil från nämnda station. Det är tydligt att, äfven om man kommer öfver elfvarna, men icke gjort undan något större jordarbete på den andra sidan, så fördröjes ytterligare kommunikationen med den färdiga stambanan. Det är af dessa skäl, och, då vi i år icke kunnat använda mer, än 1 million kronor för jernvägsbyggnaden, som styrelsen hos Kongl. Maj:t anhållit om 3 millioner för 1888, hvilket belopp kan med fördel användas under detta år. Man talar här så mycket om sparsamhet; ja, det är just af sparsamhet, som detta högre anslag blifvit begärdt för 1888, det är icke skäl att gå till väga på det sättet, att man kastar ut tusentals kronor för dyra transporter som genom ändamålsenligare anordningar kunnat inbesparas. Hvad man sålunda nedlägger, gör mycket mer, än den ränteförlust som uppkommer genom detta tidigare anslag. Den går icke till mer än 40,000 kronor. På de nämnda skälen har styrelsen, som sagdt, hos Kongl. Maj:t anhållit om ett anslag å 3 millioner. Skulle nu Riksdagen af andra skäl anse sig icke kunna skaffa dessa penningar, så skulle, om anslaget minskas till det af reservanterna föreslagna beloppet af 2,500,000 kronor, redan denna ökning utöfver hvad utskottet föreslagit bidraga till fortkomst och sparsamhet vid jernvägens byggande. Derföre och då jag misströstar om bifall till Kongl. Maj:ts förslag, ber jag att få förena mig med reservanterna och vördsamt yrka bifall till deras hemställan om ett anslag af 2,500,000 kronor för år 1888.

En annan sak vill jag ock vidröra, medan jag har ordet. Stats-

utskottet har fäst sig vid, att brobyggnaden skulle blifva så dyr och gå till nära 500,000 kronor. Derjemte säger dock utskottet: "I saknad af erforderlig utredning kan utskottet visserligen icke bedöma, huru vida icke denna exempelvis anförda ökade kostnad varit behöflig eller möjlig till och med välbetänkt, då ju måhända antagas må, att en jernvägsbros höjd med mera, som fördyrar densamma, kan vara beroende af önskan att undvika kostnader, som ständernas beskaffenhet, lutningsförhållanden m. m. med en annan konstruktion af bron skulle hafva föranlett." Jag vill nu härutinnan upplysa, att vi hafva derigenom, att vi fördyrat bryggan öfver Faxelfven med 20,000 kronor och den andra bron med ända till omkring 200,000 kronor sparat in så mycket terrasseringsarbete, att å den nyutstakade linien Långsele—Skorped besparingen å hela linien Långsele—Skorped uppgår till 71,000 kronor. Men icke nog dermed. Vi hafva också härigenom fått en fördelaktigare linie. Vi hafva visserligen icke kunnat undvika lutningsförhållandet 1—60, och det gör, att denna bana icke får samma trafikförmåga, som de sydligare banorna, men vi hafva genom den nya linien vunnit den fördelen, att kunna koncentrera de brantare stigningarna mera på ett ställe. Man bygger icke gerna en bro på 150 fots höjd öfver vattenytan, om det kan undvikas, men just derigenom har man kommit upp till den höjd, att lutningsförhållandena i allmänhet kunnat förbättras.

Jag vill icke gå in i några vidare beräkningar, men vill endast uttala min åsigt, att det är icke klok hushållning att, om det ett år behöfves större anslag, än för ett annat, då nedpruta detsamma. Man bör nemligen rätta anslaget efter arbetena och icke tvärt om, i fall verklig sparsamhet skall vinnas.

Grefve Sparre: Jag är nog lycklig att kunna instämma med talaren på uplandsbänken deri, att vi måste iakttaga varsamhet, när vi utsträcka jernvägarne genom de mindre befolkade trakterna inom vårt land. Detta är en åsigt, som jag förra året uttalat, ja, jag har ofta uttalat den under de många år jag deltagit i den afdelnings arbeten, som haft dessa frågor att behandla. Redan 1881 gjorde jag ett sådant uttalande. Om man granskar, huru anslag blifvit lemnade till den uppåtgående banan, så finner man, att de årliga beloppen rört sig omkring 2 millioner. Det har nemligen varit 2 millioner alla år, utom 1883, då Riksdagen beviljade ett belopp af 2½ millioner kronor, samt det sista året, då den lemnade icke fullt detta belopp 2,000,000 kronor. Sammanräknar jag de belopp, som för denna uppåtgående bana blifvit beviljade under åren 1881—1886, så får jag ett belopp af 12,250,000 kronor, således omkring 2 millioner årligen, oaktadt man ett år lemnat 2½ millioner.

Åsigten, att man bör långsamt skrida med den norra stambanan mot sitt mål, har således blifvit tillämpad under många år. Men ett undantag har, som jag nyss nämnde, blifvit gjordt för bandelen Bräcke—Sollefteå. Det skedde på Kongl. Maj:ts förslag och likartad anledning synes mig nu föreligga. Då gälde det, att öfvergå Indalselfven med en bro, som kostade 434,000 kronor. Nu hafva vi en bro

Anslag till stambanan norr om Sollefteå.
(Forts.)

Anslag till
stambanan
norr om
Sollefteå.
(Forts.)

öfver Ångermanelfven som är beräknad att kosta 497,000 kronor. Då hade man ett belopp, som skulle öfverlemnas till statens jernvägs- trafik för materiel, nu framträder behof af att köpa räls i större om- fattning. Det synes mig derföre att fallen äro alldeles lika, och der- före har jag ansett mig böra och kunna, med vidhållande för öfrigt af min åsigt, förfara på samma sätt som 1883, och tillstyrka, att nu för ett år anslaget något höjes. Här har blifvit påpekadt, att stora arbeten under nästa år förestå, då icke endast bron öfver Ångerman- elfven särskildt fordrar $\frac{1}{2}$ million, utan äfven terasseringarne vid si- dorna af bron äro af stor omfattning. Om jag nu bibehåller anslaget vid 2 millioner kronor, så tror jag, att under de förhållanden, som föreligga, arbetet kommer att ställa sig för dyrt. Jag anser derför mig böra af sparsamhetsskäl föreslå, att för ett år anslaget må något höjas. Detta har varit motivet för min reservation.

En ärad talare på uplandsbänken drog upp en bild af hvad vi årligen af statsmedel fått bidraga med till förräntande af vår jern- vägs skuld. Med anledning häraf ber jag att få påpeka, att den källa, hvarur han hemtat dessa siffror, nemligen det meddelande statsutskot- tet sedan några år årligen afgifvet om hvad af statsmedel för hvarje år användts utöfver hvad som af trafikstyrelsen inbetalts till statsverket och hvad de enskilda jernvägarne inbetalt — till förräntande och amor- tering af statsskulden —, icke är någon definitiv sluträkning utan en- dast en kassaredogörelse. Detta framgår ock tydligt, om man t. ex. granskar de belopp, de enskilda jernvägarne inbetalt. År 1882 uppgaf statsutskottet dessa inbetalningar till 1,715,000 kronor, år 1883 till 1,282,000 kronor, 1884 till 1,431,000, 1885 till 1,645,000, 1886 till 1,512,000 och 1887 till 1,384,000 kronor. Dessa vexlande belopp äro inbetalta af de enskilda jernvägarne i ränta och uttrycka icke den ränta de enskilda jernvägsbolagen skolat för hvarje år erlägga. Häraf framgår, att de af utskottet angifna siffrorna äro afsedda endast att utgöra en uppgift å hvad som blifvit inbetaldt, och uppgiften således endast en kassaredogörelse och intet annat.

Den värde talaren på uplandsbänken sade också, att han icke ville frångå föregående Riksdags beslut. Det vill icke jag heller. Men huru lyder då detta beslut? Det innehåller icke en definitiv summa, 2 millioner kronor om året, utan detta beslut innehåller enligt Riksdagens skrifvelse, att anslaget borde uppgå till *ungefär* 2 mil- lioner kronor. I detta ord *ungefär* synes mig ligga den latitud, som jag tror vara lämplig för att arbetena skola kunna utföras så billigt, som förhållandena medgifva. Jag tror icke, att man bör endast sträfva efter, att icke för stora belopp komma att årligen anslås, utan att de be- lopp, som användas, äro så afvägda, att den möjligaste bästa arbetspro- dukt kan med dem vinnas och banan således blifva så billig som möjligt.

Jag skall icke längre upptaga kammarens tid; jag har anfört skälen för min reservation. Den är tillkommen ur sparsamhetspunkt. Jag tror, att då förhållandena fordra för ett år ett något större an- slag, det är billigare att lemna detta, än att hålla sig tryggligt till denna siffra 2 millioner, utan hänsyn till arbetets fordringar. Jag ber också att få fästa uppmärksamheten på att om man nu anslår äfven

dessa 500,000 kronor, så verkar detta icke mer, än att man ett år tidigare får erlægga ett räntebelopp af emellan 18,000 och 19,000 kronor. En talare, som nyss hade ett längre politiskt föredrag, nämnde, att Norrland är vår Achilleshäl, att en fara ligger i att de norra delarne af vårt land skulle frångas oss. Han tröstade sig dock med, att dessa trakter äro litet kultiverade och svagt befolkade, och att vi skulle må hända kunna erhålla någon kompensation därför. Jag anser mig böra med anledning häraf uttala, att hvilken del af vårt land det gäller, den rikaste eller fattigaste, det lika väl är en del af Sverige, och jag kan icke tänka mig någon kompensation, som ersätter den minsta del deraf.

Anslag till stambanan norr om Sollefteå.
(Forts.)

Detta anförande efterföljdes af talrika bifallsrop.

Herr Sandberg: Till en början har det förefallit mig, som om utskottet sjelf icke visste, hvar dessa föreslagna medel skola tagas. Någon annan slutsats har jag icke kunnat draga af utskottets yttrande, "att det *framdeles* ville afgifva förslag om sättet för medlens anskaffande". Jag kan icke tänka mig, att om utskottet haft klart för sig, hvarifrån medlen skulle erhållas, det icke också skulle meddelat uppgift derom i sitt betänkande. Men att föreslå ett anslag utan att veta, hvar medlen dertill skola tagas, förefaller mig vara temligen lättsinnigt, och detta lättsinne är så mycket oförsvarligare i dessa tryckta tider. Att taga upp utländska lån är den vanliga utvägen, och då jag på fullt allvar anser, att det nu är hög tid att sluta med dessa upplåningar, kan jag icke vara med om att gifva något anslag till den norrländska kustbanan, så framt därför skall erfordras att upptaga ytterligare lån. Man må vara hur sangvinisk som helst, så måste man dock inse, att denna jernväg icke kan komma att gifva någon afkastning utöfver hvad som erfordras till drift- och underhållskostnad.

Då jag emellertid icke vill yrka afslag å utskottets förslag, så hemställer jag om återremiss i syfte, att utskottet må tillstyrka endast det belopp, som kan åvägbringas utan anlitan af lånta medel.

Herr Casparsson: Här hafva för den större summan anförts statistiska och strategiska, tekniska och ekonomiska skäl, och så länge jag varit med om jernvägsfrågor, hafva alltid anförts sådana skäl, så att jag tror, att dessa icke böra vara ensamt bestämmande. Men här är något annat, hvarpå jag ber att få fästa uppmärksamheten, och det är: hvad säger Riksdagen sjelf om saken? Riksdagen hade i fjor ett yttrande angående beloppet af det årliga anslaget till de norrländska jernvägarne, hvilket yttrande statsutskottets ordförande visserligen vidrört, men som jag ber att få ordagrant återgifva: Det lyder: "I fråga om de årliga summor, som å den föreslagna jernvägen skulle nedläggas, delar Riksdagen ej till fullo de af statsrådet och chefen för civildepartementet uttalade åsigt, enligt hvilka 4,000,000 kronor om året skulle dertill användas. Då trafiken å

Anslag till
stambanan
norr om
Sollefteå.
(Forts.)

banan till en början antagligen ej kan blifva betydlig och i följd häraf rentabiliteten måste blifva ringa, kräfva försigtigheten och omsorgen om statens finanser, att upplåningen för ändamålet så vidt möjligt inskränkes. Riksdagen har derföre ansett, att de medel, som för anläggningen erfordras, borde till en del, i mån af tillgång, anvisas till utgående å riksstaten. I öfverensstämmelse härmed har ock Riksdagen antagit, att det årliga anslagsbelopp, som utan olägenhet kan anslås, måste väsentligen understiga 4,000,000 kronor och ungefärligen motsvara det årsbelopp af omkring 2,000,000 kronor, som användts på jernvägslinien mellan Bräcke och Sollefteå. Visserligen komme anläggningen härigenom att kräfva längre tid än eljest, men i samma mån vunnas ock en vid blifvande frågor om jernvägens fortsättning norrut vigtig erfarenhet om huru trafiken å de redan färdiga jernbanorna i Norrland utvecklats sig. Nu anmärker utskottets ordförande, att det står *ungefärligen* 2 millioner kronor. Så går det, när man använder sådana der slingrande uttryck. Kongl. Maj:t har tolkat "ungefärligen 2 millioner" till 3 millioner, statsutskottets ordförande och reservanterna hafva tolkat "ungefärligen 2 millioner" till $2\frac{1}{2}$ millioner. Jag håller mig till den siffrå, Riksdagen har bestämt, emedan jag anser detta vara säkrast, och i öfverensstämmelse med denna uppfattning har jag deltagit i utskottets beslut om det lägre beloppet.

Beträffande rentabiliteten af jernvägarne i öfre Norrland, ber jag att få lemna några korta uppgifter, hemtade ur trafikstyrelsens berättelse för 1885. Nettobehållningen under åren 1881—1885 utgjorde i medeltal för linien Storvik—Bollnäs 1,88 procent, för linien Ånge—Bollnäs 0,82 procent för linien Torpshammar—Östersund 1,39 procent och för linien Östersund—Storlien 0,36 procent. Dessa siffror synas mig mana till en viss försigtighet beträffande fortsättandet. Och det är att märka, att denna inkomstprocent har icke ökats under de sista åren, såsom i allmänhet eljest är förhållandet med nyanlagda jernvägar, utan tvärt om, minskats. På alla dessa fyra linier utgjorde under år 1881 inkomsten i medeltal 1,28 procent, under det att den år 1885 uppgick till allenast 1,19 procent, således en minskning.

Det är af dessa orsaker, som jag inom statsutskottet har instämt i tillstyrkandet af den mindre summan, och då jag fortfarande vidhåller denna åsigt, kan jag icke annat än yrka bifall till statsutskottets förslag.

Friherre von Essen, Fredrik: Man har sagt, att det är skäl att vara mycket försiktig under närvarande tid, då man icke vill öka statsskulden, och då man går att bygga en jernväg, som icke lemna någon egentlig afkastning. Det låter först, som det vore mycket klokt resonneradt, men å andra sidan kan man säga med lika goda skäl: efter som de norrländska jernvägarne lemna dålig ränta, till en början åtminstone, så är det så mycket större skäl att bygga dessa jernvägar så billigt som möjligt. I närvarande stund äro de penningar, som skola anskaffas, ovanligt billiga i afseende på ränta, nu äro materielen, som skola inköpas för jernvägen, sällsynt billiga, nu är

arbetskostnaden särskildt billig, och för närvarande liksom för alla tider är det alltid billigast att bygga i en viss proportion till den arbetskvantitet och det befäl, man har. Således, om man tager i beräkning alla dessa faktorer, så medverka de till att göra denna bana billig. Genom att anslå allt för litet belopp verkar man derhän, att man icke får begagna sig af den billiga upplåningen, de billiga materielen och det billiga arbetspriset samt förhållandet emellan arbetsbefäl och arbetsmaterial samt den kvantitet banbyggnad man har för afsigt att verkställa. Riksdagen har uttryckt sin önskan att bygga för omkring 2 millioner om året. För närvarande tillkommer en brobyggnad, som kostar nära en half million. Följaktligen kommer jernvägsbyggnaden att få lika stor utsträckning som under föregående år, efter som bron, hvilken hufvudsakligen är materialinköp, uppgår till en half million.

Det är således, efter mitt förmenande, enligt med en klok hushållning att nu bevilja samma belopp som under föregående år, nemligen 2 millioner, för sjelfva banbyggnaden, då man afser att bron skall kosta en half million. Att denna bro kommer att kosta så mycket utöfver hvad komitén för de norrländska jernvägarne beräknat, beror hufvudsakligen derpå, att man derigenom kan undvika starka stigningar och lutningar på banan till och ifrån bron, hvilket kommer att inverka fördelaktigt på trafik kostnaden, på samma gång som man å terasseringsarbetena kommer att bespara omkring 71,000 kronor.

Det är således en framtidsvinst å den ena sidan, och å den andra en besparing på sjelfva jernvägsbyggandet. Jag kan därför icke förstå annat än, att hvarje klok ekonom, som har föresatt sig målet att draga jernvägen upp åt Norrland, skall medgifva det förståndiga i reservanternas förslag att bevilja 2½ millioner kronor.

En annan sak är om man, såsom här redan af några gjorts, ställer sig på den ståndpunkten, att man af politiska skäl ej bör fortsätta med detta jernvägsbyggande. Säg då detta rent ut och afslå alla anslag.

Afstäng då alldeles de norrländska provinserna; låt befolkningen flytta derifrån och låt Norrland blifva en öde och obebodd landsände, som vi utan afsaknad kunna lemna ifrån oss. Men skola vi bibehålla Norrland såsom en svensk provins, så kan jag icke finna annat än, att vi böra befordra dess utveckling, och min öfvertygelse är, att i tidernas lopp, när denna stambana blifvit förlängd uppåt och försedd med bibanor till kusterna, afkastningen skall öka sig högst betydligt, men detta går icke fort. De fordringar, som här af en och annan talare ställts på den norrländska stambanan, äro öfverdrifna, ty man kan icke vänta sig att utvecklingen af dess trafik skall försiggå så hastigt, i synnerhet innan den genom bibanor fått några sugrör, som kunna draga trafik till densamma.

Jag skall icke tillåta mig att ingå på de strategiska funderingar, som här framförts af en i dylika ämnen skicklig person, vidare än att jag får förklara min okunnighet och oförmåga att inse, huru det

*Anslag till
stambanan
norr om
Sollefteå.
(Forts.)*

*Anslag till
stambanan
norr om
Sollefteå.
(Forts.)*

kan vara större fara för vårt land att hafva förbindelse med de norrländska provinserna och dermed bereda möjlighet att föra trupper till deras försvar än att göra det omöjligt att försvara dem alls.

Jag anhåller om bifall till reservanternas förslag om beviljande af 2,500,000 kronor.

Herr Cederberg: Den siste talaren på uplandsbänken anmärkte, att inkomsterna af den norrländska stambanan hade visat sig klena och att de icke blott stigit utan i motsats mot vanliga förhållandet vid nybygda banor år efter år fallit. — Det är måhända riktigt, att inkomsterna af de norrländska stambanorna nedgått något, men samma förhållande eger rum med nära nog hvarje bana i hela Sveriges rike. Detta beror derpå att vi nu hafva en nedgående konjunktur, och då nedgå inkomsterna för alla banor, nya och gamla; och i detta fall bilda de norrländska banorna något undantag. Men nettoprocenten för de norrländska bandelarne har nedgått vida mindre än medelprocenten för öfriga bandelar, och detta visar att de norrländska banorna alldeles icke utgöra något undantag från andra banor derutinnan att trafiken ökas med banans tilltagande ålder.

För öfrigt ber jag att få erinra samme talare derom, att om nettobehållningen hade jämförts med ett lägre anläggningkapital, så hade nettobehållningen i procent räknad, visat sig något högre. Nu är verkliga förhållandet det, att den bana som tillämnas norr om Sollefteå skall byggas billigare än öfriga norrlandsbanor och således skulle den med samma nettobehållning, absolut tagen, lemna större nettoinkomst i procent räknad.

För öfrigt och då jag icke deltagit i utskottets förhandlingar om denna fråga, ber jag blott få instämma med reservanternas i deras hemställan, att nu ett anslag af 2½ millioner måtte anvisas, emedan det är ekonomiskt oklokt, att nu anvisa så lågt anslag som 2 millioner.

Friherre von Kræmer: Denna diskussion har redan varit så lång att jag icke anser mig böra förlänga den med något utförligare yttrande, men jag har icke velat helt och hållet iakttaga tystnad.

Jag har en underlåtenhetssynd att inför kammaren bekänna. Denna fråga förekom i statsutskottet sent en förmiddag, då jag redan aflägsnat mig, öfvertygad som jag var, att den då icke skulle företagas till behandling, och expeditionen skedde så hastigt, att jag icke hann anteckna att jag varit frånvarande vid ärendets behandling. Jag har anfört detta för att vindicera mig rättigheten att yttra mig för den större af de föreslagna summorna.

En talare har utgått från den bedröfliga förutsättningen, att det i alla händelser vore omöjligt för oss att försvara oss i Norrland. Allraminst borde vi, menade han, bygga några jernvägar dit upp, emedan det blefve detsamma som att bygga militärjernvägar för en angripande fiende. Jag är af alldeles motsatt mening och tror, att enda möjliga sättet att försvara oss der, är att så fort som möjligt få jernväg åtminstone till Luleå för att kunna föra dit de fåtaliga trupper, vi kunna disponera öfver. Men icke nog dermed. Denna bana

är icke endast afsedd att transportera våra trupper dit upp, den är afsedd att transportera svenska sympatier dit upp — den är ämnad att förebygga förfinskandet af trakterna deruppe samt att vidmagthålla invånarnes intresse för och samband med det öfriga landet. För mig är detta till och med hufvudskalet för jernvägarnes utsträckande till vår yttersta nord. Den ekonomiska sidan af saken förefaller mig, när jag betänker den hotande möjligheten att förlora denna del af vårt fädernesland, såsom rent försvinnande och af ingen betydelse.

Jag har en gång någonstädes läst, att efter Finlands förlust hölls inför Konungen en rådplägning mellan generaler i svenska armén, och att det då var en af de rådgifvande, som rådde till, att vi skulle försvara vår gräns norrut på det sättet att hela trakten från Kalix elf ända till Torneå elf skulle ödeläggas och befolkningen bortflyttas. Det är förmodligen något sådant, som föresväfvat den nämnde ledamoten, som här yttrat sig i liknande riktning. Jag kan deremot icke tro annat än att hufvudsaken alldeles tvärtom är att dessa trakter blifva befolkade med svensktalande invånare, som sympatisera med svenskarne i öfrigt, hvilket sker bäst genom med det öfriga Sverige förbindande jernväg, och deraf framkallad rörelse och industri, hvarjemte, såsom bifördel, jernvägen gör möjligt att fort kunna föra trupper dit, när det gäller.

Ur denna synpunkt, samt helt och hållet lemmande derhän den ekonomiska sidan af saken, skulle jag helst vilja yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag, men som man af praktiska skäl ju bör inskränka sig till det, som för ögonblicket är möjligt att ernå, ber jag att få sluta mig till reservanternas förslag och anhåller om beviljandet af åtminstone 2,500,000 kronor.

Grefve Hamilton: Då jag antecknat mig såsom reservant till förevarande betänkande, forde det tillåtas mig derom yttra några ord, ehuru det kan vara svårt att göra det efter de föregående talarnes uttömmande och tillfredsställande försvar för den fråga, som äfven jag vill försvara. Anledningen, hvarför jag nu velat yttra mig, är att talaren på uplandsbänken, när han började tala, anmärkte, att han i jernvägsfrågor alltid hört anföras såväl strategiska som ekonomiska och tekniska skäl, och jag väntade mig, att han skulle på sitt vanliga glänsande sätt vederlägga dem. Han vidrörde icke de strategiska och tekniska utan blott de ekonomiska skälen och hvad han derom sade, var enligt mitt förmenande ganska obetydligt bevisande. Han yttrade nemligen, att de norrländska banorna för närvarande gifva endast en obetydlig inkomst. Detta är sant, men huru man skall slippa från detta förhållande genom att försena byggandet af dessa banor, är mera än jag kan förstå, ty om under det byggandet pågår, det kapital som dertill användes, icke bär någon ränta alls, så är det ju bättre att snart få jernvägen färdig och få någon ränta, om den också är så obetydlig som en eller en och en kvarts procent, än att hålla på länge att bygga och icke få någon afkastning alls. Det är enligt min uppfattning en fördel för jernvägen att kunna lemna någon afkastning, då derigenom kostnaden för staten minskas

*Anslag till
stambanan
norr om
Sollefteå.
(Forts.)*

Anslag till
stambanan
norr om
Sollefteå.
(Forts.)

och dertill kommer, såsom af en föregående talare påpekats, att om jernvägen bygges någorlunda fort med tillräcklig arbetsstyrka, så minskas kostnaden. Jag kan därför knappt se, huru man med den erfarenhet man har om de norrländska jernvägarne kan vilja minska det begärda anslaget.

Här har talats om Norrlands utveckling såsom något alldeles orimligt. Jag kan icke inse något skäl, hvarför icke Norrland skulle kunna utvecklas, om blott kommunikationerna medgifva det, i lika hög om icke i ännu högre grad än det land som ligger på östra sidan om Bottniska viken. Detta land har uppnått en stor utveckling i många afseenden, ehuru det ligger lika nordligt som Norrland. Då jag dertill tänker på de talande skäl, som förefinnas i dessa jernvägars vigt för försvaret och såsom ett medel att förbinda dessa provinser med det öfriga Sverige, får jag på det allra varmaste tillstyrka bifall till reservationen.

Herr Renterswärd: Friherre von Kræmer yttrade nyss att bland andra fördelar af ett påskyndande af stambanans byggande genom Norrland, skulle äfven vara den att stärka sympatierna mellan Norrland och det öfriga Sverige. Ja, kunde stambanan hafva en sådan kraftig verkan skulle jag gerna vara med om att påskynda dess byggande, emedan det verkligen är en olycka, att vårt för öfrigt mycket omhuldade Norrland vid många tillfällen visat sig vilja vara en stat i staten och icke vilja taga i betraktande det öfriga Sveriges önskingar och behof. Detta gör att jag icke tror, att vi i det afseendet skulle vinna något genom jernvägens byggande.

Jag tror, att hvar och en, som önskar framgång åt de två millioner, som statsutskottet tillstyrkt, gör klokt i att icke spänna bågen högre, och när de säga, att 2 $\frac{1}{2}$ millioner äro ungefär detsamma som två millioner, så kan jag säga, att 1 $\frac{1}{2}$ million är ungefär detsamma som två och därför kommer jag att yrka anslaget bestämmande till 1 $\frac{1}{2}$ million, och detta därför att vi icke kunna bygga med egna penningar — om vi hade använt de der öfverskottsmedlen, som vi hade för några månader sedan, så hade vi åtminstone haft någon valuta för dem. Att ytterligare upplåna pengar vill jag motsätta mig eller åtminstone yrka, att vi dervid må gå så varsamt till väga som möjligt.

Friherre von Essen sade, att man borde ställa sina arbeten efter den befintliga tillgången på materialier och folk. Nu vill han hafva anslaget ökad till 2,500,000 kronor och följaktligen måste då äfven nästa år 2,500,000 kronor beviljas. För min del vill jag allrahögst bevilja 1 $\frac{1}{2}$ million men skulle helst vilja inskränka anslaget till en million, och jag anhåller vördsamt om proposition å mitt yrkande om ett anslag af 1 $\frac{1}{2}$ million.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr grefven och talmannen, att i afseende på förevarande utlåtande yrkats: 1:o) att utskottets hemställan skulle bifallas; 2:o) af herr *Nyström*, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, så vidt den skilde sig från

Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, skulle bifalla denna framställning oförändrad; 3:o) af herr *Beijer*, att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring, att det ifrågasatta anslaget bestämdes till 2,500,000 kronor; 4:o) af herr *Reuterswärd*, att utskottets hemställan skulle bifallas med anslagsbeloppets nedsättning till 1,500,000 kronor; samt 5:o) att utlåtandet skulle till utskottet återförvisas.

Sedermera gjorde herr grefven och talmannen propositioner enligt dessa yrkanden samt förklarade sig anse propositionen på bifall till herr *Beijers* yrkande vara med öfvervägande ja besvarad.

Flere ledamöter begärde votering, i anledning hvaraf herr grefven och talmannen hemställde, huruvida kammaren ville såsom kontraposition dervid antaga bifall till utskottets förslag, samt förklarade sig finna de härå afgifna svaren hafva utfallit med öfvervägande ja.

Då emellertid votering äskades, jemväl om kontrapositionens innehåll, uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som vill, att vid blifvande votering om bifall till herr *Beijers* yrkande i afseende på statsutskottets utlåtande n:o 34 kontrapositionen skall innehålla bifall till utskottets hemställan, röstar

Ja:

Den, det ej vill, röstar

Nej:

Vinner Nej, kommer annan kontraposition för nämnda votering att bestämmas.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 74;

Nej — 39.

I följd häraf uppsattes, justerades och antogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller statsutskottets utlåtande n:o 34 med den ändring, att det ifrågasatta anslaget bestämmas till 2,500,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan.

Vid slutet af den härpå företagna omröstningen befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 53;

Nej — 60.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande bevillningsutskottets den 10 och 14 innevarande juni bordlagda betänkande n:o 2, angående allmänna bevillningen.

*Ifrågasatt
förydligan-
de af bestäm-
melserna om
beskattning
af vinsten på
skogsafverk-
ning och såg-
verksrörelse.*

1 punkten.

Herr Nyström: Såsom reservant i denna fråga tillåter jag mig att yttra några ord. Den föreslagna utredningen kan vid första påseendet synas vara ganska oskyldig, men om den bifalles, har man i och med detsamma bifallit motionens syfte, hvilket skulle innebära en fullständig, genomgripande förändring i vår nuvarande bevillningsförfordning. Motionärerne vilja, att inkomst från skog skall särskildt beskattas, oaktadt skogen ingått i fastighetsbevallningstaxeringen, oaktadt regeringens år 1883 i samma riktning framställda förslag förkastats af Riksdagen och oaktadt ena motionären förgäfves framkommit med enahanda frauställningar två eller tre gånger förut. Äfven jag har enskildt motionerat om införande af inkomstbevallning äfven på skogsafkastning, men detta endast under förutsättning, att grundskatter och indelningsverk skulle afskrifvas. — På andra vilkor kan jag ej vara med om en skrifvelse, att Kongl. Maj:t skulle verkställa utredning och framställa förslag rörande särskild beskattning på skogsafkastning och sågverksrörelse. Följden deraf skulle blifva, att hvarenda skogsköpare, vare sig timmer- eller kol-skogs-uppköpare eller veduppköpare eller en hvar som på något sätt skaffar sig skogseffekter därför skulle särskildt beskattas. Jag hemställer till herrarne, om det vore rimligt att den, som här i Stockholm toge ved från olika orter inom landet skulle därför erlægga inkomstbevallning å dessa orter. Jag tror ej att det vore rådligt att inveckla oss i sådana förhållanden, att man skulle kunna få erlægga bevilling uti 20 å 30 olika kommuner inom landet och derigenom nödgas bevaka sin talan vid alla taxeringskomitéerna inom dessa kommuner äfvensom vid pröfningskomitéerna i de olika länen, hvarifrån skogen kommit. Afkastningen af skogen är ju beskattad genom fastighetsbevallningen. Om någon köpt virke eller arrenderat en skogs-trakt för afverkning, har han därför gifvit säljaren en ofta nog stor summa penningar. Denna summa har blifvit såsom kapital beskattad på säljaren, men det oaktadt äskas nu att kommunen, som i stället för den minskade skogstillgången fått beskattning på den ökade kapitaltillgången hos säljaren, skulle få ytterligare beskattning på köparen af skogen. Oaktadt, såsom herr statsministern yttrat, denna

fråga är en af de viktigaste för detta område, har nu utskottets majoritet föreslagit en skrivelse utan att afgifva något förslag eller ens säga om utskottet verkligen anser, att man bör åsätta skog äfven inkomstbevilling. Utskottsmajoriteten har icke ens kunnat påstå, att sådant vore önskvärdt, ehuru den nu vill hafva en skrivelse derom aflåten. Det ser ut, som om utskottet ville godkänna den satsen, att trägen vinner, i det utskottet nu vill låta motionärerna få sin vilja fram, sedan trenne gånger förut förgäfves motionerats egentligen i samma ämne. Hvad som egentligen föranlett utskottet att behjerta motionerna har varit det, att ett sågverk skulle enligt ett kongl. prejudikat undgått inkomstbevilling för sin vinst. Af handlingarna framgår att ett sågverk utdelat ett par hundratusen kronor, men icke beskattats emedan afdrag för egen skog skett för mer än fastighetsbevil-lingen 54,000 kronor. Men detta kan härleda sig deraf, att skogen, hvarför sågverket åtnjutit afdrag, värderats för högt i förhållande till konjunkturena, då den åsatts 1 krona för hvarje träd och derigenom motsvarat den vinst, som erhållits. Det kan också hafva kommit deraf, att konjunkturena det året voro ogynsammare för sågverket, så att icke någon vinst förefans efter afdrag af anlitate skogskapitalet, och det kan slutligen hafva föranledts deraf, att bolaget ville hafva en någorlunda jemn årlig utdelning och under de dåliga konjunkturena nödgas tillgripa den förut besparade reservfonden, för hvilken redan inkomstbevilling en gång blifvit erlagd. Således finnas många särskilda skäl, hvarför detta prejudikat icke kan anses böra föranleda till hvad motionärerna här afsett.

Jag yrkar afslag åt utskottets förslag.

Friherre Barnekow: Detta är hvarken för utskottet eller kam-maren någon ny fråga. Den återkommer nästan hvarje år. År 1883 inkom regeringen med ett förslag, att skog skulle betraktas såsom lösegendom och särskild inkomstbevilling därför erläggas. Detta förslag antogs af Första Kammaren men föll i den Andra. Sedan dess hafva nästan hvarje år motioner i denna riktning inkommit, vanligen från Norrland. Anledningen härtill har alltid varit den, att kommunerna uttryckt missnöje med att när större skogscomplexer köpas eller arren-deras endast för att afverkas till gäld, kommunerna, såvida sågverken ej äro belägna inom den kommun der afverkningen sker, gå miste om all den bevilling, som påföres sågverksegaren för inkomst deraf. Man har velat söka beskatta afverkaren på så sätt, att man upptagit hvarje fäldt träd till 1 krona men derigenom har uppstått det fallet, att då sågverksegaren sjelf egt skogen, detta värde frändragits sågver-kets bruttoinkomst, och derigenom skulle kunna inträffa, att han blefve fri från att beskattas för någon inkomst alls hvarken der skogen är belägen ej heller vid sågverket. Utskottet har nu ansett sig icke kunna utreda denna fråga för den korta tid, som deråt kunnat användas och enligt min åsigt är det icke möjligt att gå motionärerna till mötes på annat sätt än det regeringen föreslog år 1883, att skilja skogen från fastigheten och betrakta den såsom lösegendom. För att

*Ifrågasatt
förtydligan-
de af bestäm-
melseerna om
beskattning
af vinsten på
skogsafverk-
ning och såg-
verksrörelse.
(Fortn.)*

Ifrågasatt förtydligande af bestämmelserna om beskattning af vinsten på skogsafverkning och sågverksdrörelse. emellertid om möjligt erhålla någon utredning i denna fråga tager jag mig friheten anhålla om bifall till utskottets förslag.

Herr Reuterswärd: Jag hoppas att Första Kammaren icke skall spilla många ord på denna fråga. Såsom den siste talaren anmärkte, har den många gånger varit föremål för Riksdagens pröfning, senast år 1883, då ett förslag inkom att skog, äfven växande, skulle betraktas såsom löseegendom. Men jag frågar, om det vore önskvärdt att löseegendom skulle särskildt beskattas? Det är omöjligt, att på sådan grund få en rättvis beskattning. Herr Farup motionerar om, att man endast skulle få använda sin skog till husbehof och att allt hvad man derutöfver afyttrade skulle särskildt beskattas. Är det billigt att, om någon sparar sin skog och använder så litet som möjligt till husbehof, för att sedan vid behof i kritiska tider sälja ved eller sparrar eller bjelkar, för att tillgodogöra sig sin sparade skog, han utom fastighetsbevillningen äfven skall erlägga ytterligare bevillning, därför att han sparat sin skog? Jag kan icke föreställa mig, att man vill slå in på en sådan väg, då det är fråga om rättvisa och billighet i beskattningen. På dessa klara och enkla skäl anhåller jag om afslag å utskottets betänkande.

Herr Wærn, Carl Fredrik: Äfven jag anhåller om afslag. Om jag än kan erkänna det behjertansvärda i friherre Barnekows önskan att gå motionärerna till mötes med en utredning, vill jag dock hemställa, om det är skäl att begära en speciel utredning i ett sådant fall som detta. Då Kongl. Maj:t föreslog, att skog skulle särskildt beskattas, var det i syfte att få skogen skild från fastigheten. Nu är det icke fråga härom, utan om att lägga en särskild beskattning på den, som köper en råvara. Hvart skall detta taga vägen, om kommunerna skola få beskatta alla på det sättet. Hela frågan är den: Skall man beskatta köparen af ett råämne? I norra Sverige är förhållandet det, att man säljer stora skogslotter på lång tids afverkning. Sedan kommer kommunen och vill att köparen skall för hvarje år under afverkningstiden bidraga till de kommunala utskylderna. Men han hemtar ju endast hvad han en gång köpt. I mellersta Sverige köpa vi i allmänhet veden framförd till oss. Om vi köpa växande skog och skicka vårt folk för att afverka den eller leja arbetare på stället, är det i regeln en nödfallsutväg för att få tillräckligt af det råämne som vi bearbeta, men nästan alltid ställer sig detta förfarande dyrare än om veden af säljaren framföres till bruket. Det är således visst ingen vinst. Jag tror, att man endast kan ställa till mycket ondt genom att begära speciel utredning, som skulle gifva vid handen att man gillar en sådan åtgärd.

Jag anhåller om afslag.

Häruti instämde friherre af Ugglas.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr grefven och talmannen enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först

på bifall till hvad utskottet i förevarande punkt hemställt och sedan på afslag derå, samt förklarade sig anse den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller 1 punkten i bevillningsutskottets betänkande n:o 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås punkten.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 18;

Nej — 77;

2 och 3 punkterna.

Biföllos.

4 punkten.

Herr Hedlund: Herr grefve och talman, mine herrar! När för icke länge sedan i denna kammare frågan om en ännu icke införd skatteform förelåg till kammarens behandling, så tog den, som här talar, sig friheten lägga synnerlig vikt på begreppet *rättvisa*. Om någonsin det är angeläget för en församling, sådan som denna, liksom öfverhufvud för hvarje enskild, att iakttaga rättvisans princip, är det, när frågan gäller att med lagstiftningens magt beskatta sina medborgare eller, med andra ord, att med tvång taga ur deras fickor ett visst belopp af deras tillgångar till fyllande af det allmänna behovet. Rättvisans princip är för mig den viktigaste grundvalen för ett samhälles bestånd.

När nu den motion, som här blifvit väckt, synes mig i högsta grad strida mot denna grundsats, har jag ansett mig böra begära ordet, äfven fastän, jag vill fästa uppmärksamheten derpå, ingen reservation finnes betänkandet vidfogad och oakadt jag förutsätter att motionen inom denna kammare ej blifver gillad. Men det understöd, motionen fått hos medkammaren, har till min ledsnad och öfverraskning varit af den storlek och betydelse, att ett ord från medkammaren icke torde vara så alldeles ur vägen.

Ifrågasatt tilläggsbevillning för vissa embets- och tjänstemän samt pensions-tagare.

*Ifrågasatt
tilläggsbevill-
ning för
vissa embets-
och tjänste-
män samt
pensions-
tagare.
(Forts.)*

Bevillningsutskottet har med allt skäl användt rätt allvarsamma uttryck för sitt ogillande af motionen, i det utskottet talar om, att det är en ny och farlig väg, motionärerna kommit in på, då de vilja hylla en undantagsbevillning för embets- och tjänstemän, samt fäster med skäl uppmärksamheten på, att bevillingens grund är "*lika beskattning af inkomst utaf kapital och arbete*", och anmärker, att ifall förslaget blefve antaget, skulle det för Riksdagen vara föga hedrande.

Ja, oakadt dessa ord äro ganska allvarliga uti en handling sådan som denna, synas de mig dock alldeles icke vara för starka, när det gäller ett förslag, hvilket man skulle vara nödsakad att mycket starkt ogilla, derest man icke kunde antaga, att motionärerna af *oförstånd* ej fattat betydelsen af hvad de föreslagit. Vår bevillningsförordning har i afseende på inkomstskatten så tydligt uttalat sig för att med inkomstskatt menas den *lika beskattningen* af inkomst utaf kapital och arbete, att missförstånd derom ej gerna borde kunna uppstå. Skulle nu en tilläggsbevillning här ega rum, borde den naturligtvis utgå efter samma grund, som inkomstskatten eljest utgår, och ej efter någon annan, så vida den skall kunna hänföras till den skattekategori, hvarom här är fråga. Den *särskilda* beskattning, motionärerna föreslagit, under namn af "*tilläggsbevillning*" skulle väl endast kunna få plats under kategorien "*särskilda förmåner*". Under sådana omständigheter förefaller det mig som hade utskottet tryggt kunnat tillbakavisa motionen, såsom ej öfverensstämmande med grunderna för allmänna bevillingen, och jag skulle till och med, så djerft det kan synas, kunna ifrågasätta, huruvida icke talmannen kunde hysa betänkligheter att framställa proposition på bifall till denna motion, ifall sådant yrkades.

Denna fråga om inkomstskatt är en af de allvarligaste skatteformer, man inom landet känner. Det finnes länder, som ej velat underkasta sig denna inkomstskatt, och andra hafva infört den blott med mycken försigtighet, kanske icke så mycket af fruktan för sjelfva skatten, som af rädsla för de missbruk, hvartill den kan leda.

Lyckligtvis har inom vårt land erfarenheten med afseende å denna skatteform varit snarare fördelaktig, än motsatsen. Det klagas mycket öfver denna skatt dock icke med hänsyn till det lindrigare belopp hvarmed den utgår till staten, utan öfver den högre och strängare, hvartill den erlägges till kommunen. Dock äfven i det senare fallet har man ej hört, att personer i någon större skala undandragit sig skatten, såsom det skedde i de gamla tiderna, då inkomstskatten till kronan utgjorde 5 procent, och då det gafs exempel på städer, som skattade för mycket obetydlig inkomst. Jag kommer ihåg, att jag för min ringa person skattade mera än Kongelf, och en stor stad i Östergötland mindre än ett enda handelshus i Göteborg. På den tiden, då skatten var så hög, kringgicks den på det viset ofta, men sedan den numera blifvit nedsatt, har ett ärligare och bättre förhållande i detta hänseende inträdt.

Kammaren torde hafva sig bekant, att när inkomstskatten i den bättre formen blef införd på grund af ett betänkande af den komité, som tillsattes 1858, och hvars utlåtande antogs under de näst följande

årens riksdag och slutligen blef i 1861 års stadga intagen, så uteslöts också all särskild klassbeskattning. Men kategorien "för särskilda förmåner" kvarstod. Nu skulle man kunna fråga: kan det vara lämpligt, äfven om formen vore riktig, att för embetsmäns särskilda förmåner sätta dem i kategorien af beskattning åtskilda från öfriga medborgare? Jag vill ej förneka, att ju icke rätt betydliga förmåner åtnjutas af många embetsmän i rikets tjenst. Särskildt hvad våra högre embetsmän angår, sitta de ofta med höga löner och litet arbete. Utan tvifvel en stor fördel, men man kan dock omöjligen komma derhän, att anse den som undantagsförmån. Ty för att nå dessa platser måste de dock i regeln hafva förvärfvat sig ett icke obetydligt mått af kunskaper och duglighet, som gifver dem kompetens; enär man väl får antaga att, med ett sundt och rättvist befordringssystem det är den största dugligheten och insigten, som förvärfva de mest framstående platserna, och då blefve ju en särskild beskattning på embetsmännens löner äfven en skatt på den största förmågan, någonting, som jag tror ej kan lända till samhällets bästa.

Motionärerna hafva ansett i synnerhet de högre embetsmännens löner vara öfverdrifvet stora, och jemför man dem med motsvarande embetsmannalöner i andra länder, exempelvis Danmark och Tyskland, så äro verkligen våra embetsmäns löner ganska dryga. Det må vara en betänklig sak, att förse statens embets- och tjenstemän med allt för höga löner, emedan de derigenom lätt förledas till ett lefnads-sätt, som är lika menligt för deras arbetskraft som för deras ekonomi.

Ett visst *lagom* är i det fallet nyttigt att iakttaga så väl för embetsmän som för andra medborgare.

Dock en sak får ej glömmas. Sätter man lönerna för de högre platserna allt för lågt, kan det lätt leda derhän, att sådana platser blott kunna beklädas med personer, som hafva privat förmögenhet, och för dem, som ifra emot plutokrati och penningemagts allt för stora inflytande, torde det ej vara fördelaktigt att så ställa till, att rikets högsta embeten icke kunna tillfalla personer, som ej hafva enskild förmögenhet. Således, äfven ur den synpunkten betraktadt, synes mig detta förslag vara ett ganska oförståndigt tilltag.

Men ännu värre blir det, när den beskattning, man vill införa, är rent af orättfärdig — jag tvekar ej att uttala det. Och hvilka skulle konsekvenserna blifva?

I dag kommer man med 20 procent bevillning inom en viss kategori af inkomst. Sedan höjes den till 30, 40, 50 procent — ja, hvar är väl gränsen? Och hvar finnes tryggheten för den, som sökt en plats under förutsättning af den med densamma förenade förut bestämda inkomsten? Och vidare: i dag gäller det embetsmän, en annan dag ena eller andra slaget af näringsidkare.

Det finnes i allmänhet en viss benägenhet hos personer — jag vill ej säga afundsjuka, men missmod öfver lotternas olikhet, en känsla, som kan yttra sig sålunda, att då man ser folk med större inkomster och bättre ekonomisk ställning än de mindre lyckligt

*Ifrågasatt
tilläggs-
bevillning
för vissa
embets- och
tjenstemän
samt pen-
sionstagare.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tilläggs-
bevilning
för vissa
embets- och
tjenstemän
samt pen-
sionstagare.
(Forts.)*

lottade, så tycker man, att de förra kunde gerna få röna någon reduktion i beskattningsväg.

Men då äro vi snart inne på en mångfald af kategorier, der det kan sägas: den der personen förtjenar så mycket, att på honom bör man lägga en extra beskattning. Låt oss utvälja en viss klass. Till exempel det yrke, jag tillhör. Man säger: "de der tidningsredaktörerna, ja, se de förtjena så mycket penningar, låtom oss lägga en extra skatt på dem". Då kan visserligen invändas: "det vore illa, ty det finnes så många sådana, som icke förtjena någonting alls". Man svarar: "ja, då välja vi ut dem, som förtjena mest, och beskatta dem".

Jag behöfver ej för denna kammare påvisa de farliga konsekvenserna och den verkliga orättvisan vid ett sådant betraktelsesätt.

Jag upprepar, att då denna motion kunnat inom Andra Kammaren tillvinna sig så många röster, som den till min ledsnad gjort, kan det icke hafva berott på någonting annat, än att man i denna kammare, på hvars rättrådighet jag ej tviflar, ej *fattat* innebörden af den motion, som den behandlat.

Jag skulle kunna tillägga ännu skarpare ord i detta ämne, men jag tror alldeles icke, att en så tydlig och klar sak vinner något derigenom, att man på densamma begagnar för starka ord.

Jag yrkar bifall till utskottets betänkande.

Detta anförande mottogs med bifallsrop.

Herr Reuterswärd: Jag är af alldeles samma mening som den siste ärade talaren, och jag finner att utskottet användt både lämpliga och allvarliga ord för att afstyrka den föreliggande motionen. Men att motionen skulle vara olaglig, såsom en talare påstått, och att utskottet på den grund bort afvisa den — det är ett stort misstag af den ärade talaren. Ty då motion blifvit i laga ordning väckt och af kammaren remitterad, har utskottet ej att yttra sig om dess laglighet eller icke.

Utskottet har gjort sin pligt, behandlat motionen, funnit den oantaglig, hvarföre utskottet tillstyrkt Riksdagen att lemna densamma utan afseende.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, och utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan bifölls.

5 punkten.

Lades till handlingarna.

Herr greffen och talmannen tillkännagaf, att herr *Ekman, Carl*, låtit anmäla, det han till följd af ett svårare sjukdomsfall, som träffat en af hans närmaste anhöriga, hindrats att bivista dagens sammanträde.

Anmälles och bordlades lagutskottets memorial och utlåtanden:

n:o 19, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut angående det i utskottets utlåtande n:o 13 framlagda förslag till förordning angående ändrad lydelse af §§ 11 och 59 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862;

n:o 20, i anledning af väckt motion om ändringar i legostadgan den 23 november 1833;

n:o 21, i anledning af väckta motioner om ändring i gällande bestämmelser angående uppbörden af församlingsafgifter till presterskapet m. m.; samt

n:o 22, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändrade bestämmelser rörande varors kringförande till försäljning.

På framställning af herr grefven och talmannen beslöts, att på föredragningslistan till nästa sammanträde skulle sättas främst de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, och sist det denna dag andra gången bordlagda utlåtandet.

Justerades två protokollsutdrag för detta sammanträde, hvarefter kammaren åtskildes kl. 10,02 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
